

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НПУ імені М.П. Драгоманова
Інституті історичної освіти

Програма вступного випробування
для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»

напрямок підготовки: **0303 - Історія**
спеціальність: **6.030300**

Програма для вступних випробувань історії України

Стародавня історія України.

Початки людського життя на території України. Основні етапи розвитку первісного суспільства. Поява і розселення людей на території України. Найвідоміші стоянки палеоліту. Заняття та початки духовного життя первісної людини.

Найдавніші землероби та скотарі на території України. Перехід від привласнювальних до відтворювальних форм господарства. Трипільська культура: походження, розселення, заняття, духовне життя. Скотарі Степу (середньостогівська та ямна культури). Індо-європейці.

Ранній залізний вік на території України. Кімерійці. Чорноліська культура. Скіфи: походження, розселення, заняття, духовна культура. Велика Скіфія. Сармати.

Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї та Кри-му. Причини та особливості грецької колонізації. Найголовніші міста-колонії. Політичне, господарське і духовне життя населення грецьких міст. Боспорське царство.

Давні слов'яни. Прабатьківщина слов'ян. Археологічні пам'ятки давніх слов'ян, писемні джерела про слов'ян. Венеди. Суспільне життя, господарство давніх слов'ян.

Слов'яни в період Великого переселення народів. Розселення слов'янських племен. Слов'яни під час вторгнення гунів, аварів. Слов'яни і Візантія. Матеріальна і духовна культура антів і склавінів.

Середньовічна історія України.

Східнослов'янські племена напередодні утворення Київсь-кої держави. Східнослов'янські племенні союзи. Державотворчі процеси у східних слов'ян. Виникнення міста Києва. Сусіди східно-слов'янських племен.

Київська держава за перших князів. Утворення держави з центром у Києві. Походження назви "Русь". Аскольд і Дір. Правління Олега. Князь Ігор, його воєнні походи. Княгиня Ольга, її внутрішньо-політичні реформи. Князь Святослав.

Київська держава за правління князів Володимира Велико-го та Ярослава Мудрого. Внутрішньополітичні реформи князя Володимира. Формування території Київської держави. Запровадження християнства як державної релігії на Русі. Міжусобна боротьба між синами Володимира Великого. Київська держава за правління Ярослава Мудрого. "Руська Правда".

Київська Русь за наступників Ярослава Мудрого. Правління Ярославичів. Боротьба за великокнязівський престол між Яро-славичами. Володимир Мономах. Правління Мстислава Володимировича.

Роздробленість Київської Русі. Причини роздробленості Київської держави. Політичний та економічний розвиток Київського, Чернігово-Сіверського та Переяславського князівств (середина XII – перша третина XIII ст.). Боротьба руських князівств із кочівниками. "Слово о полку Ігоревім".

Утворення Галицько-Волинської держави. Галицьке та Волинське князівства: утворення та розвиток. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Роман Мстиславович. Становище Галицько-Волинського князівства після смерті князя Романа.

Монгольська навала на українські землі. Битва на річці Калці. Похід монголів на південно-західні руські землі. Оборона й па-діння Києва. Золотоординське ярмо.

Галицько-Волинська держава за правління князя Данила Галицького та його наступників. Внутрішня та зовнішня політика Данила Романовича. Наступники Данила Галицького. Занепад Галицько-Волинської держави.

Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Походження й поширення назви “Україна”. Усна народна творчість. Писемність і освіта. Наукові знання. Літописання. Література. Архітектура. Музична творчість. Образотворче мистецтво.

Місце і значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави в історії України та Європи.

Українські землі під владою Польської та Литовської держав у другій половині XIV – першій половині XVI ст. Початок литовського та польського володарювання на українських землях. Українські землі в складі Великого князівства Литовського. Польська експансія на українські землі. Кревська унія. Ліквідація самостійності удільних князівств. Князь Свидригайло Ольгердович. Відновлення й остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств.

Українські землі у складі інших іноземних держав. Закарпаття у складі Угорщини. Буковина у складі Молдавського князівства. Московсько-литовські війни, їх наслідки для українських земель. Утворення Кримського ханства, грабіжницькі походи татарських орд на українські землі.

Соціальний устрій та господарське життя в Україні у другій половині XIV – першій половині XVI ст.

Культурне й церковне життя у другій половині XIV – першій половині XVI ст.

Українські землі під владою Речі Посполитої у другій половині XVI ст. – першій половині XVII ст. Люблінська унія, її вплив на подальшу долю українських земель. Соціально-економічне становище українських земель. Суспільно-політичні зміни на українських землях. Князь К.Острозький.

Українське козацтво наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Виникнення українського козацтва. Д.Вишневецький. Утворення Запорізької Січі. Життя та побут козаків. Політико-соціальний та військовий устрій Січі. Реєстрове козацтво. Походи коза-ків проти татар і турків. Козацькі повстання 90-х років XVI ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний. Участь козацтва в Хотинській війні. Коза-цько-селянські повстання 20 – 30-х рр. XVII ст.

Культурне та церковне життя в Україні в другій половині XVI – першій половині XVII ст. Усна народна творчість. Освіта. Наука. Острозька академія. Книгодрукування. Література. Літописання. Музика. Архітектура. Образотворче мистецтво. Становище православ-ної церкви. Берестейська унія 1596 р., її вплив на розвиток церковного життя в Україні. Митрополит П.Могила.

Нова історія України.

Національно-визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої 1648 – 1657 рр. Причини війни. Підготовка збройного виступу проти Речі Посполитої. Б.Хмельницький. Битви під Жовтими Водами та під Корсунем. Розгортання національно-визвольної війни в 1648—1649 рр. Зборівський договір. Утворення Української козацької держави – Гетьманщини. Воєнно-політичні події в 1650 – 1653 рр. Українсько-московська міждержавна угода 1654 р., ставлення до неї різних суспільних верств і церкви в Україні. Воєнні дії проти Польщі в 1654 – 1655 рр. Віленське перемир'я 1656 р. Дії україн-ського війська в 1656 – 1657 рр.

Українські землі в другій половині XVII ст. Гетьман І Виговський, його внутрішня та зовнішня політика. Га-дяцький договір 1658р. Московсько-українська війна 1658 – 1659 рр. Гетьманство Ю.Хмельницького. Переяславський договір 1659 р. Укла-дення Слободищенської угоди. Порушення територіальної цілісності Української держави – Гетьманщини. Діяльність гетьмана П.Тетері. Гетьман І.Брюховецький. Московські статті 1665 р. Посилення впливів московського уряду на українську державну політику. Андрусівська угода. Гетьманування Д.Многogrішного на Лівобережжі.

Боротьба гетьмана П.Дорошенка за об'єднання України. Гетьман І.Самойлович. Чигиринські походи. Бахчисарайський договір, його наслідки для України. “Вічний мир” 1686 р. Перший Кримський похід. Панування Польщі на Правобережжі. Запорізька Січ у другій половині XVII ст. Слобідська Україна в другій половині XVII ст.

Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст. Зовнішня та внутрішня політика гетьмана І.Мазепи. Коломацькі статті. Другий Кримський похід. Участь українською козацтва у війнах Росії з Кримським ханством у 90-х рр. XVII ст. Азовські походи. Участь українських полків у Північній війні. Угода гетьмана І.Мазепи з Карлом XII, її наслідки. Полтавська битва. П.Орлик – гетьман в еміграції. “Пакти й Конституції законів і вольностей Війська Запорозького”. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України в першій чверті XVIII ст. Решетилівські статті. Гетьман І.Скоропадський. П.Полуботок. Діяльність Малоросійської колегії. Гетьманування Д.Апостола, його реформи. “Рішительні пункти”. Діяльність “Правління гетьманського уряду”.

Українські землі в другій половині XVIII ст. Відновлення гетьманства в 1750 р. Гетьман К.Розумовський, його діяльність. Остаточна ліквідація гетьманства, створення Другої Малоросійської колегії. Скасування полково-сотенного устрою Слобідської України. Ліквідація Запорізької Січі. Остаточне скасування російським урядом військового та адміністративного устрою на Лівобережній Україні. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії в другій половині XVIII ст. Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба на Лівобережній Україні. Участь українських козаків у російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. Заселення і розвиток Південної України. Соціальні та національно-визвольні рухи на Правобережній Україні. Поділи Речі Посполитої та інтеграція українських земель до Російської й Австрійської імперій.

Українська культура в другій половині XVII – XVIII ст. Особливості розвитку культури. Освіта. Книгодрукування. Києво-Могилянська академія.

Наука. Г.Сковорода. Літописи. Література. Театр і музика. Архітектура. Живопис.

Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Україна в російсько-турецькій війні 1806 – 1812 рр. Участь українських солдатів, ополченців і козаків у російсько-французькій війні 1812 р. Антикріпосницька боротьба в Україні. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні. Україна в програмних документах декабристів. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830 – 1831 рр. та його наслідки для України. Утворення Кирило-Мефодіївського братства. Програмні документи та діяльність братчиків.

Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. Адміністративно-територіальний устрій, регіональний поділ, населення західноукраїнських земель. Соціально-економічне становище. Селянські виступи в Галичині, на Буковині, в Закарпатті. Українське національне відродження в західноукраїнських землях. Демократично-просвітницький гурток “Руська трійця”. Альманах “Руська Дністрова”. Український національно-визвольний рух під час революції 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії, його наслідки та значення. Л.Кобилиця. Скасування кріпосницької залежності селян і панщини в Західній Україні.

Культура України в першій половині XIX ст. Освіта. Наука. Праці з історії України. Українська література. Архітектура та містобудування. Музика. Живопис.

Наддніпрянська Україна в другій половині XIX ст. Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні. Основні законодавчі акти селянської реформи. Особливості та наслідки селянської реформи в Україні. Реформи адміністративно-політичного управління 60 – 70-х рр. XIX ст. Економічний розвиток українських земель у 60 – 90-х рр. XIX ст. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні в другій половині XIX ст. Польське повстання 1863 – 1864 рр. і Україна. Національна політика російського царизму щодо України.

Русифікація системи державного управління, суду, школи, науки. Виникнення українських громад, їх діяльність. Діяльність М.Драгоманова. Російський громадсько-політичний рух народників в Україні. Братство Тарасівців.

Західноукраїнські землі в складі Австро-Угорської імперії в другій половині XIX ст. Соціально-економічний стан. Формування ринкових відносин. Суспільно-політичний розвиток. Піднесення національно-визвольного руху на західноукраїнських землях. Створення та діяльність українських політичних партій в Австро-Угорщині. Самостійницька позиція партій Західної України.

Культура України в другій половині XIX ст. Освіта. Наука. Українські історики. Література. Архітектура. Музика. Живопис. Народження національного гімну “Ще не вмерла України і слава, і воля”.

Наддніпрянська Україна на початку XX ст. Економічний розвиток Наддніпрянської України. Політизація українського національного руху в Російській імперії. “Самостійна Україна” М.Міхновського. Створення та діяльність українських політичних партій. Україна напередодні та в роки революції 1905 – 1907 рр. Діяльність українських парламентських громад у I-ій та II-ій Державних Думах. Земельна реформа П.Столипіна в Україні. Посилення національного гніту. Столипінський циркуляр (1910 р.).

Західноукраїнські землі на початку XX ст. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель в складі Австро-Угорщини. Наростання українського політичного руху.

Культура й духовне життя України на початку XX ст. Освіта. Література. Наука. Архітектура. Музика. Живопис. Церковне життя.

Новітня історія України.

Україна в Першій світовій війні. Воєнні дії на території України в 1914 р. Створення та діяльність Головної Української Ради, Союзу Визволення України. Бойові дії на території України в 1915 – 1917 рр. Формування та

бойовий шлях легіону УСС. Назрівання економічної та політичної кризи в Австро-Угорській та Російській імперіях.

Українська революція (1917 – 1920 рр.). Утворення української Центральної Ради, її партійний склад і політична програма. М.Грушевський. I Універсал Центральної Ради. Проголошення автономії України. II Універсал Центральної Ради. Утворення Генерального секретаріату. В.Винниченко. III Універсал і проголошення Української Народної Республіки. Проголошення в Харкові радянської влади. Війна радянської Росії з УНР. IV Універсал Центральної Ради та проголошення незалежності УНР. Мирний договір у Брест-Литовську. Прийняття Конституції УНР. Здійснення гетьманського перевороту. Гетьман П.Скоропадський і його уряд. Внутрішня та зовнішня політика Української Держави. Утворення Директорії. Відновлення УНР. Політичний курс Директорії. С.Петлюра. Більшовицька агресія проти Директорії. Причини поразки Директорії. Утворення Західноукраїнської Народної республіки. Злука УНР і ЗУНР. Соціально-економічні перетворення в ЗУНР. Причини поразки ЗУНР. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Політика радянської влади в Україні в 1919 р. Наступ білогвардійців в Україні. Денікінський режим. Контрнаступ радянських військ і поразка денікінців. Варшавська угода та її наслідки. Радянсько-польська війна та Україна. Ризький договір. Розгром військ Врангеля. Військові операції Червоної армії проти Революційної повстанської армії України (махновців).

Культура і духовне життя в Україні у 1917 – 1920 рр. УСРР в умовах нової економічної політики. НЕП і особливості його впровадження в Україні. Причини та масштаби голоду 1921 – 1922 рр. Входження УСРР до складу СРСР. Статус України в складі Радянського Союзу.

Культура і духовне життя в роки НЕПу.

Радянська модернізація України (1929 – 1938 рр.) Сталінська індустріалізація в УСРР. Колективізація сільського господарства в УСРР. Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні. Громадсь-ко-політичне життя. Судові процеси та масові репресії в Україні. Конституція УРСР 1937 р.

Культура УСРР в 1921 – 1938-ті роки Західноукраїнські землі в 1921 – 1938 рр. Українські землі в складі Польщі. Соціально-економічне становище

населення. Суспільно-політичний рух. Створення та діяльність Організації українських націоналістів. Українські землі в складі Румунії. Українські землі в складі Чехословаччини. Проголошення незалежності Карпатської України. А.Волошин.

Стан культури у західноукраїнських землях у 1920 – 1930-ті рр. Україна під час Другої світової війни (1939 – 1945 рр.) Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. і західноукраїнські землі. Оборонні бої літа-осені 1941 р. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Радянське підпілля та партизанський рух на окупованій території України. Діяльність підпілля ОУН. Збройна боротьба УПА. Початок вигнання загарбників з України. Визволення Києва. Україна на завершальному етапі війни (1944 – 1945 рр.). Визволення України. Втрати України у роки війни.

Культура України в роки Другої світової війни. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 – на початку 1950-х рр. Внутрішньополітичне та економічне становище. Голод 1946 – 1947 рр., його причини, масштаби, наслідки. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН і УПА. Масові репресії радянського режиму проти населення Західної України. Операція “Вісла”.

Культура в УРСР у другій половині 1940-х – на початку 1950-х рр. Основні культурні досягнення. Ідеологізація культурного життя.

Україна в умовах десталінізації (1953 – 1964 рр.). Політична боротьба в Україні після смерті Й.Сталіна. Початок процесу десталінізації в Україні. Входження Кримської області до складу УРСР. Суспільно-політичне життя в Україні. Зародження дисидентського руху. Економіка України в другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр.

Культура і духовне життя в Україні в 1953 – 1964 рр. Україна в період загострення кризи радянської системи (друга половина 1960-х – перша половина 1980-х рр.). Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні. П.Шелест. В.Щербицький. Конституція УРСР 1978 р. Стан економіки й наростання соціально-економічної кризи. Рівень життя населення. Опозиційний рух.

Культура і духовне життя в другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр. Україна в роки “перебудови” (1985 – 1991 рр.). Погіршення економічної ситуації в Україні в другій половині 1980-х рр. Спроби політичних реформ і зростання політичної активності українського суспільства. Формування багатопартійної системи. Де-кларация про державний суверенітет України. Спроба державного пере-вороту в СРСР і Україна. Проголошення незалежності України, його історичне значення.

Україна в умовах державної незалежності (1991-2010 рр.) Початок розбудови незалежної держави. Л.Кравчук. Спроби реформування економіки України, причини їх невдач. Державотворчі процеси в Україні в 1994 – 2003 рр. Л Кучма. Конституційний процес в Україні. Прийняття Конституції 1996 р. Сучасний стан і проблеми української економіки. Рівень життя населення України. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки незалежної Української держави. Україна на міжнародній арені. Релігійна ситуація в Україні, міжконфесійна боротьба. Розселення українців за межами етнічної батьківщини. Західна діаспора. Українці в країнах СНД. Україна і світ. Зовнішня політика незалежної України: формування концепції зовнішньополітичного курсу. Західний напрям зовнішньої політики. Україна і Європа. Україна та СНД. Діяльність України в ООН. Участь у миротворчих операціях. Співробітництво з міжнародними економічними та політичними організаціями. Розвиток культури України за доби незалежності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Брайчевський М.Ю. Конспект історії України. - К.: 1993. – 208 с.
Бойко О.Д. Історія України. - К.: 2003.-656 с.
Велика історія України: У 2-х томах. – т. 1 – 2. І.П. Крип'явич. – К.: 1993. – Т.1.– 352 с., Т.2. – 400 с.
Верстюк В.Ф., Дзюба Е.Н., Репринцев В.Ф. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. - К.: 1995. – 688 с.
Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. - К.: 1991. – 128 с.
Грабовський С., Ставроян С., Шкляр Л. Нариси з історії Українського державотворення. – К.: 1995. – 608 с.
Грицай Я.Й. Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX-XX ст.: Навчальний посібник. – К.: 2000. – 360 с.
Гунчак Т. Україна. Перша половина XX ст. - К.: 1993. – 254 с.
Діденко В.В. Історія України: Курс лекцій. – К.: 1996. – 292 с.

Довідник з історії України / За ред. Підкови, Р.Шуста. - К.: 2001. - 1136 с.

Довідник з історії України: У 3-х томах. - К.: 1998. - Т.1. - 240 с., Т.2. - 440 с., Т.3. - 688 с.

Дорошенко Д. Нарис історії України. - Львів; 1991. Т.1. - 238 с., Т.2 - 349 с.

Історія України. Курс лекцій: У 2 томах /Мельник Л.Г., Верстюк В.Ф.,
Історія України. Нове бачення: У 2 томах. - К.: 1995. - 350 с., 494 с.

Історія України / Керівник авт.кол. Ю.Зайцев. - Л.: 1996. - 488 с.

Історія України / Заг. Ред. В.Смоля. - К.: 2000.- 472 с.

Історія України: Посібник / за ред. Г.Д. Темка, Л.С. Тупчієнка. К.: 2001. - 480 с.

Історія України: Хронологія основних подій. - К.: 1996. - 112 с.

Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.). - Львів, 1992. - 684 с.

Історія української культури / За заг. ред. Івана Крип'якевича. - К.: 1994. -
Коваль М.В. Україна в II світовій і вітчизняній війнах (1839-1945 рр.). - К.: 1999. - 336 с.

Кормич Л.І., Богацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до ХХІ ст.навч. посібн. - К.: 2001. - 480 с.

Крип'якевич І. Історія України. - К.: 1990. - 560 с.

Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.). -К.: 1999. - 336 с.

Лановик Б.Д., Лазаревич М. Історія України. - К.: 2001. - 698 с.

Лапичак Д. Історія України в датах. К.: - 1995. - 440 с.

Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. -Львів, 1995. - 248 с.

Мироненко О.М., РимаренкоЮ.І., Ксенко І.Б., Чехович В.А. Українське державотворення: Словник-довідник. - К.: 1997. - 560 с.

Мирончук В.Д., Ігошкін Г.С. Історія України: Навч. посібник. - К.: 2002. - 328 с.

Новітня Україна 1991 - 2001: (Роздуми видатних сучасників) / за заг. Ред. М.Ф.Головатого, Г.В. Щокіна. - К.: 2001. - 160 с.

ПавленкоЮ., ХрамовЮ. Українська державність у 1917 - 1919 рр. - К.: 1995. - 264 с.

Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 томах. - К.: 1994. -Т.2. - 608 с.

Рибалка І.К. Історія України. -Ч.ІІ. ХІХ-початок ХХ ст. - Х, 1997.- 564 с.

Рубльов О.С. Історія України: Навчальний посібник. - К.: 2002. - 352 с.

Семененков В.І., Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення. - К.: 2000. - 496 с.

Слюсаренко А.Г., Гусєв В.І., Дрожин В.П. та ін. Новітня історія України. - К.: 2000. - 354 с.

Сторінки історії України ХХ ст. - К.: 1992. - 346 с.

ШаповалЮ. Україна ХХ ст.: особи та події в контексті важкої історії. - К.: 2001. - 560 с.

Шевчук ВЛ. Тараненко М.Г., Історія української державності. Курс лекцій. - К.:1999. - 480 с.